

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ
до проведення самостійної роботи
з дисципліни «Економіка і організація виробництва»
для студентів всіх спеціальностей
Частина 3

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ
до проведення самостійної роботи
з дисципліни «Економіка і організація виробництва»
для студентів всіх спеціальностей
Частина 3

Вінниця
ВНТУ
2015

Рекомендовано до друку Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 6 від 19.02.2015 р.)

Рецензенти:

Н. П. Карачина, доктор економічних наук, професор

Т. О. Журко, кандидат економічних наук, доцент

Методичні вказівки та завдання до проведення самостійної роботи з дисципліни «Економіка і організація виробництва» для студентів всіх спеціальностей Ч. 3 / Уклад. Л. Д. Глущенко, Т. М. Пілявоз, М. В. Бальзан, Т. К. Мещерякова. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 51 с.

В методичних вказівках викладено перелік питань, винесених на самостійну роботу питань з 5 тем дисципліни «Економіка і організація виробництва». Наведені основні формули, необхідні для розв'язання задач, розроблено завдання для самостійного виконання та розв'язання, питання для самоконтролю та тестові завдання для перевірки засвоєння теоретичного та практичного матеріалу. Методичні вказівки містять словник основних термінів та рекомендовану літературу.

Розраховано на студентів економічних та технічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ТЕМА № 9 Ціни та цінова політика підприємства	6
9.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування	7
9.2 Запитання для самоконтролю	9
9.3 Тестові завдання	10
ТЕМА № 10 Якість та конкурентоспроможність продукції	12
10.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування	13
10.2 Запитання для самоконтролю	14
10.3 Тестові завдання	15
ТЕМА № 11 Інноваційні та інвестиційні процеси на підприємстві	20
11.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування	21
11.2 Запитання для самоконтролю	22
11.3 Тестові завдання	23
ТЕМА № 12 Фінансово-економічні результати та ефективність	26
діяльності підприємства	26
12.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування	27
12.2 Запитання для самоконтролю	29
12.3 Тестові завдання	29
ТЕМА № 13 Реструктуризація, санація та ліквідація підприємства	35
13.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування	35
13.2 Запитання для самоконтролю	37
13.3 Тестові завдання	37
ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ	45
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ	47
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	49

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Економіка і організація виробництва як певна галузь науки і навчальний курс базується на пізнанні та свідомому використанні економічних законів і закономірностей функціонування і розвитку підприємств.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують.

У результаті виконання самостійних завдань студент повинен:

- визначати ціни на продукцію підприємства;
- розраховувати прибуток та рентабельність продукції підприємства;
- визначати якість та конкурентоспроможність продукції підприємства;
- закріпити знання в сфері інноваційних та інноваційних процесів на підприємстві;
- визначати фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства;
- закріпити знання з реструктуризації, санації та ліквідації підприємств.

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних тощо);
- виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- роботу над окремими питаннями з тем, які містить навчальна дисципліна, і які згідно з робочою навчальною програмою винесені на самостійне опрацювання студентів;
- підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі до курсових, модульних і комплексних контрольних робіт;
- виконання завдань, передбачених програмою практики;

СРС складається із задач для самостійного розв'язування, питань для самоконтролю та тестових завдань для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах і лабораторіях, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах.

На самостійне опрацювання студентів виносяться навчальні матеріали:

- за рівнем складності доступні для самостійного вивчення;
- що розширюють, доповнюють, деталізують знання основ, викладених в базовому курсі;
- аналогічні вивченим, побудовані на принципах, вже розглянутих у попередніх темах;
- спрямовані на формування навичок та стійких знань: задачі, тести, питання для самоперевірки;

– матеріали практичного спрямування, тобто такі, які ілюструють застосування загальних принципів, викладених в базовому курсі, в виробничих умовах.

Основною формою контролю та оцінювання самостійної роботи студентів є проведення контрольних заходів (поточний контроль та підсумковий контроль). Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль включає семестровий контроль.

Контроль СРС здійснюється в залежності від виду самостійної роботи і передбачає такі форми: тестування; контрольні питання після кожної лекції; співбесіда; захист курсових робіт; перевірка виконання індивідуальних завдань під час практики; колоквиуми; звіти з виконання практичних робіт; інші форми.

Форми самостійної роботи студентів, форми контролю та звітність

Види та форми самостійної роботи студентів	Форми контролю та звітності
1. Вивчення обов'язкової та додаткової літератури, конспектів лекцій тощо	1. Активна участь в різних видах аудиторних занять
2. Виконання домашніх завдань	2. Перевірка правильності виконання завдань
3. Підготовка до практичних занять	3. Активна участь у практичних заняттях
4. Підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю	4. Написання контрольної роботи тощо
5. Практикум з навчальної дисципліни	5. Перевірка правильності виконання завдань
6. Підготовка курсової роботи	6. Захист курсової роботи

В процесі проведення контрольних заходів викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних задач;
- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;

Оцінки (бали), одержані студентами за виконання різних видів самостійної роботи, проставляються в Журналі викладача і входять до складу модульної бальної оцінки (МБО), тобто кількості балів, яку отримав студент в результаті контролю його знань, умінь та навичок при виконанні усіх видів навчальних робіт, віднесених до відповідного модуля.

ТЕМА № 9 Ціни та цінова політика підприємства

Мета: закріпити у студентів теоретичні знання та розвинути практичні навички з розрахунку цін на продукцію підприємства.

Зміст теми

1. Ціноутворення на підприємстві та цінова політика
2. Методи ціноутворення

Основні формули для розв'язування задач з теми

За методом, що враховує тільки виробничі витрати, оптова ціна підприємства розраховується за формулою:

$$Ц = C_{pn} \cdot \left(1 + \frac{R_{pn}}{100} \right), \quad (9.1)$$

де C_{pn} – виробнича собівартість одного виробу;

R_{pn} – задана рентабельність продукції.

За методом, що враховує повну собівартість одного виробу, оптова ціна підприємства розраховується за формулою:

$$Ц = C_{n.pn} \cdot \left(1 + \frac{R_{pn}}{100} \right), \quad (9.2)$$

де $C_{n.pn}$ – повна собівартість одного виробу.

В ринкових умовах господарювання більшість товарів продається і купується за вільними цінами, які формуються із таких елементів:

$$Ц = C + П + ПДВ + АЗ + B_n + T_n + M, \quad (9.3)$$

де C – повна собівартість одиниці продукції;

$П$ – прибуток;

$ПДВ$ – податок на додану вартість;

$АЗ$ – акцизний збір;

B_n – вартість послуг посередників (якщо вони залучаються підприємством просування товару на ринку);

T_n – інші торговельні надбавки до ціни (на реалізацію продукції в мережі роздрібною торгівлі, в магазинах тощо);

M – мито (якщо продукція експортується).

Основним методом ціноутворення на підприємстві є модель «середні витрати + прибуток», тобто

$$Ц_{omm.в.} = C + П. \quad (9.4)$$

Продукція підприємства-виробника реалізовується за відпускними цінами. Відповідно до чинного в Україні законодавства в склад відпускної ціни крім оптової ціни виробника включаються непрямі податки – акцизний збір (для підакцизних товарів) і податок на додану вартість:

$$Ц_{omm} = C + П + АЗ + ПДВ = Ц_{omm.в.} + АЗ + ПДВ. \quad (9.5)$$

Акцизний збір – це непрямий податок, що включається у ціну товару на предмети розкоші і високорентабельні вироби, а також на товари підприємств-монополістів.

$$AZ = \frac{C_{\text{онт.в.}} \cdot AZ_{\%}}{100}, \quad (9.6)$$

де $AZ_{\%}$ – ставка акцизного збору, %.

Податок на додану вартість (ПДВ) – це непрямий податок, який включається у ціну реалізації товарів, робіт, послуг і сплачується на кожному етапі їх виробництва і реалізації.

$$ПДВ = (C_{\text{онт.в.}} + AZ) \cdot \frac{ПДВ_{\%}}{100}, \quad (9.7)$$

де $ПДВ_{\%}$ – ставка ПДВ, %.

Ціна реалізації товару організацією оптової торгівлі ($C_{p.\text{онт.}}$) формується на основі відпускної ціни виробника, витрат обігу і прибутків підприємства оптової торгівлі і ПДВ:

$$C_{p.\text{(онт.)}} = (C_{\text{онт.}(без\ ПДВ)} + (Z_{\text{онт.}} + П_{\text{онт.}}) + ПДВ) = (C_{\text{онт.}} + H_{\text{онт.}}) + ПДВ, \quad (8.8)$$

де $Z_{\text{онт.}}$, $П_{\text{онт.}}$ – відповідно витрати обігу і прибуток оптово-збутового підприємства;

$C_{\text{онт.}}$ – відпускна ціна виробника продукції;

$H_{\text{онт.}}$ – торгова надбавка оптово-збутового торгового підприємства.

Ціна реалізації товару організацією роздрібною торгівлі (C_p) включає ціну реалізації оптової торгівлі, затрати обігу, прибуток підприємства роздрібною торгівлі і ПДВ:

$$C_p = (C_{p.\text{онт.}(без\ ПДВ)} + (Z_p + П_p) + ПДВ) = (C_{p.\text{онт.}(без\ ПДВ)} + H_p) + ПДВ, \quad (9.9)$$

де Z_p , $П_p$ – відповідно витрати обігу і прибуток підприємства роздрібною торгівлі;

H_p – надбавка підприємства роздрібною торгівлі.

9.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування

Теоретичні питання

1. Державне регулювання цін на продукцію.
2. Методи ціноутворення.

Задачі

Задача 9.1

Визначити собівартість виробу залишковим методом, якщо ціна оптової торгівлі – 550 грн, збутова націнка – 25%, ставка ПДВ – 17%, ставка акцизного збору – 35%, норма прибутку 25%.

Задача 9.2

На виготовлення приладу витрачається матеріалів на суму 960 грн, покупних напівфабрикатів на 182 грн, вартість реалізованих відходів 205 грн. Основна зарплата складає 280 грн, ЦВ – 180%, ВУЕО – 210%. Сума зага-

льногосподарських витрат 180 тис. грн, а сума основної заробітної плати основних робітників цехів підприємства 120 тис. грн. Позавиробничі витрати – 2%, прибуток – 20%. Визначити оптову ціну виробу.

Задача 9.3

Визначити суму акцизного збору і ПДВ у складі ціни автомобіля, якщо роздрібна ціна – 19650, ставка акцизного збору – 45%, ставка ПДВ – 17%, націнка збутова – 22%, націнка торговельна – 14%.

Задача 9.4

Знайти повну собівартість, прибуток та ціну оптової торгівлі за наведеними даними

Показники		Сума, тис. грн
1.	Матеріальні витрати	5776
2.	Електроенергія	400
3.	Паливо	200
4.	Основна заробітна плата	5500
5.	Додаткова заробітна плата	15%
6.	Єдиний соціальний внесок	40%
7.	Загальновиробничі витрати	150%
8.	Загальногосподарські витрати	130%
9.	Позавиробничі витрати	2%
10.	Рентабельність	30%
11.	Ставка ПДВ	17%
12.	Збутова націнка	15%

Задача 9.5

Для певної групи металорізальних верстатів розроблено шкали бальних оцінок основних параметрів. Один з видів цих верстатів узято за базовий. Ціна його – 120 тис. грн. Освоюється новий верстат цієї групи. Експертна оцінка основних параметрів базового верстата – 25 балів, нового – 30 балів. Визначити ціну нового верстата за параметричним методом балів.

Задача 9.6

Підприємство купує у закордонної фірми партію сировини, митна вартість якої 200 тис. грн; митні збори – 8 тис. грн; ввізне мито – 28 тис. грн; акцизний збір – 66 тис. грн. Визначити податок на додану вартість, який сплатить підприємство в державний бюджет.

Задача 9.7

Повна собівартість шуби з натурального хутра – 1800 грн. Рівень рентабельності цього виробу – 18%. Торговельна надбавка – 8% відпускної ціни разом з ПДВ (ПДВ = 17%). Розрахувати роздрібну ціну шуби.

Задача 9.8

Визначити роздрібну ціну на виріб, якщо відомо, що виробнича собівартість виробу – 520 грн, позавиробничі витрати – 10%, розрахункова рентабельність – 22%, ПДВ – 17%, націнка збутових організацій – 3,5%, торговельна націнка – 4%.

Задача 9.9

Повна собівартість телевізора, який є підакцизним товаром, – 8000 грн. Постачальникам за матеріальні ресурси, які використовувалися при виготовленні телевізора, сплачено ПДВ у розмірі 1600 грн. Рівень рентабельності телевізора – 30%, ставка акцизного збору – 35%, торговельна надбавка – 15% відпускної ціни разом з ПДВ. Визначити роздрібну ціну на телевізор.

Задача 9.10

Підприємство планує одержати річний прибуток 6000 тис. грн. Досягти цього можна при забезпеченні річного обсягу реалізації на рівні 12000 виробів. Визначити, яка ціна закладена в розрахунки, якщо постійні витрати на цей обсяг реалізації становлять 250 тис. грн, а питомі змінні витрати – 240 тис. грн.

Задача 9.11

Відпускна ціна підприємства 500 грн, надбавка посередника 15%, торговельна націнка 25%. На скільки буде дешевше товар, якщо його отримувати безпосередньо від виробника?

9.2 Запитання для самоконтролю

1. Розкрийте економічну сутність ціни на продукцію підприємства.
2. За якими ознаками класифікують ціни на продукцію підприємства?
3. Які завдання повинно вирішити підприємство при встановленні ціни на продукцію?
4. Визначте порядок формування оптової ціни виробника продукції.
5. У чому полягає різниця між ціною виробника і ціною організації-посередника ?
6. Охарактеризуйте основні принципи класифікації собівартості продукції.
7. Які податки входять до структури ціни продукції?
8. Наведіть функції ціни.
9. Які основні методи ціноутворення Ви знаєте.
10. Розкрийте етапи ціноутворення на продукцію підприємства.
11. Наведіть фактори, що впливають на ціноутворення.
12. Які надбавки застосовуються до ціни продукції?

9.3 Тестові завдання

1. Призначення ціни та її функції в ринковій економіці:

- а) регулює попит і пропозицію;
- б) сприяє розвитку конкуренції;
- в) спрямована на підвищення якості товарів і послуг;
- г) впливає на скорочення споживчого ринку.

2. Вплив конкуренції на рівень цін:

- а) знижує ціни на ринку;
- б) сприяє просуванню нових товарів на ринку;
- в) вирівнює попит і пропозицію;
- г) дестабілізує ринок.

3. Процес формування цін:

- а) встановлює всі витрати при просуванні товару до споживача;
- б) в основі процесу лежить собівартість виробництва товарів або послуг;
- в) орієнтований на можливу конкурентоспроможність на ринку;
- г) враховує можливість прояву форм банкрутства підприємств.

4. Сутність цінової політики:

- а) здатність розвитку ринкових відносин;
- б) здатність розвитку виробничих відносин і технічного прогресу;
- в) здатність виявлення фінансових можливостей конкурентів;
- г) здатність враховувати цінову конкуренцію.

5. Особливості цін на нові товари і послуги:

- а) враховуються витрати на нові розроблення;
- б) враховуються витрати на просування нового товару на ринку;
- в) враховуються витрати на нове технологічне устаткування.

6. Економічна сутність категорії «ціна»:

- а) у збалансованості понять «товар» і «ціна»;
- б) найповніше кількісне вираження вартості товару;
- в) у насиченні ринку товаром;
- г) полягає в повному визначенні суспільно-необхідних витрат.

7. Вплив ринкових відносин на формування цін:

- а) позитивний;
- б) сприяє просуванню якісно нових товарів;
- в) регулює споживацькі можливості;
- г) виключає можливість конкуренції.

8. Роль і місце соціально-необхідних витрат у ціноутворенні:

- а) у насиченні товарами першої необхідності;
- б) у формуванні політики дотації;
- в) у забезпеченні ринкової стабільності;
- г) у зниженні цін.

9. Вплив конкуренції на рівень цін:

- а) створює оптимальні умови для збалансованості цін на ринку;
- б) виключає можливість поширення неякісної продукції;
- в) позбавляє можливості виробляти нові товари;
- г) визначає нижню межу ціни.

10. Оптова ціна підприємства визначається на основі собівартості:

- а) середньогалузевої;
- б) індивідуальної;
- в) виробничої;
- г) повної.

11. Структура відпускної і роздрібною ціни:

- а) роздрібна ціна включає всі складові відпускної ціни;
- б) структура відпускної ціни первинна при визначенні роздрібною ціни;
- в) роздрібна ціна включена у відпускну ціну;
- г) структура відпускної і роздрібною ціни включає витрати на виробни-

цтво.

12. Мінімальна ціна товару визначається:

- а) рівнем витрат підприємства та його прибутком;
- б) обліком та аналізом витрат;
- в) монопольним статусом підприємства;
- г) повною собівартістю і прибутком підприємства та величиною економічного ефекту.

13. Державне регулювання ціни:

- а) включає податки, дотації, фіксовані ціни;
- б) державне регулювання здійснюється законодавчими актами;
- в) державне регулювання здійснюється на користь суспільства;
- г) визначає стабільність економіки.

ТЕМА № 10 Якість та конкурентоспроможність продукції

Мета: Закріпити у студентів теоретичні знання та практичні навички в сфері якості та конкурентоспроможності продукції

Зміст теми

1. Маркетингова діяльність підприємства.
2. Якість та конкурентоспроможність продукції.
3. Стандартизація і сертифікація продукції: методи забезпечення якості продукції.

Основні формули для розв'язування задач з теми

Рейтинг товару визначається за формулою:

$$P_m = \sum_{i=1}^n Q_i, \quad (10.1)$$

де P_m – рейтинг товару;

Q_i – відносний показник якості товару;

n – кількість показників якості, узятих для оцінювання.

Відносний показник якості товару обчислюється за формулами:

$$Q = \frac{P_i}{P_{ib}}; \quad (10.2)$$

$$Q = \frac{P_{ib}}{P_i}, \quad (10.3)$$

де P_i – одиничний показник якості, що оцінюється;

P_{ib} – одиничний показник якості базової моделі.

Інтегральний економічний показник якості машини розраховується за такою формулою (K_{int}):

$$K_{int} = E_m / C + Z_m, \quad (10.4)$$

де E_m – корисний ефект від експлуатації машини за строк її служби;

C – витрати на придбання машини (ціна машини, сплата мита, страховки, зборів, податків, витрати на транспортування, монтаж, налагодження машини);

Z_m – витрати на утримання, експлуатацію, технічне обслуговування та ремонти (без урахування амортизації на реновацію) за строк служби машини, що здійснювалися до моменту її придбання.

Загальний показник конкурентоспроможності товару:

$$K = \text{Споживчий ефект} / \text{Ціна споживання} > \max \quad (10.5)$$

$$\text{або } K = E_{кор} / C_{спож} = (T + C) / C_{спож} > \max, \quad (10.6)$$

де K – конкурентоспроможність товару (питомий корисний ефект);

$E_{кор}$ – технічні параметри товару (корисний ефект від використання);

T – якість товару;

C – якість післяпродажного обслуговування або сервіс;

$C_{спож}$ – ціна споживання.

10.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування

Теоретичні питання

1. Методи забезпечення та оцінювання якості продукції?
2. У чому полягає внутрішній контроль якості продукції?
3. Державний нагляд за якістю продукції.

Задачі

Задача 10.1

На підставі табл. 10.1 визначте рейтинг мультиварок відносно базового зразка.

Таблиця 10.1 – Технічні параметри мультиварок

Параметр	Моделі м'ясорубок				
	1	2	3 (Базовий зразок)	4	5
1. Продуктивність, кг/год	12	20	30	50	80
2. Швидкість, %	85	85	80	85	80
3. Ефективність, %	40	45	45	50	50
4. Номінальна спожита потужність, Вт	120	160	200	250	320
5. Маса, кг	6,0	6,0	8,0	8,5	8,5

Задача 10.2

У табл. 10.2 наведено показники якості для визначення конкурентоспроможності мопеду за технічними параметрами. Для встановлення значущості кожного з них створено експертну комісію з восьми фахівців. Оцінювання здійснюється за десятибальною шкалою. Визначте нормовані коефіцієнти вагомості кожного показника та обґрунтуйте вибір відносно найбільшого та найменшого показника.

Таблиця 10.2 – Результати оцінювання значущості показників якості

Показники якості	Оцінки експертів у балах							
	1	2	3	4	5	6	7	студент
1. Економія палива	6	7	5	5	6	4	6	
2. Коефіцієнт легкості ходу	7	7	6	8	6	7	7	
3. Маса	8	7	6	9	6	7	7	
4. Строк служби до першого відмовлення	4	2	5	4	3	5	2	
5. Ергономічні	8	9	9	9	7	8	7	
6. Естетичні	7	7	6	5	7	8	8	
7. Кількість передач	4	5	3	3	2	5	4	
8. Шлях гальмування	7	8	6	6	6	9	7	
9. Тип мопеда	5	5	7	4	6	5	5	

Задача 10.3

У табл. 10.3 наведено технічні характеристики та вагомість окремих показників якості морозильної камери. Розрахуйте конкурентоспроможність за технічними параметрами відносно базового зразка. Зробіть висно-

вок стосовно вмотивованості показників вагомості технічних параметрів.

Таблиця 10.3 – Технічні параметри морозильних камер

Показники якості	Значення показників		Показники вагомості
	Нова модель	Базовий зразок	
1. Корисний об'єм, дм ³	180	120	8
2. Річне споживання, кВт	184	230	7
3. Потужність заморожування, кг/доб.	15	60	6
4. Висота, мм	140	100	3
5. Клас енергозбереження °	A++	A	8
6. Кількість відділень	6	4	5
7. Мінімальна температура, °C	- 24	- 18	4
8. Рівень шуму, Дц	42	50	8
9. Вага, кг	45	60	3

Задача 10.4

Необхідно визначити значення інтегрального економічного показника якості машин аналогічного призначення моделей А та Б, відповідно до вітчизняного та закордонного виробництва. Необхідні дані наведено у табл. 10.4.

Таблиця 10.4 – Вихідні дані

Найменування показників	Величини показників	
	модель А	модель Б
1. Ціна машини, тис. грн	180	400
2. Сплата мита, страховки, зборів, податків та інші витрати, що сплачуються імпортером, тис. грн	-	2
3. Витрати на транспортування, монтаж, налагодження машини, тис. грн	5	6
4. Середньорічна продуктивність машини, шт.	12000	14000
5. Строк служби машини до списання, років	7	7
6. Витрати на технічне обслуговування та ремонти машини за строк її служби за роками, тис. грн:		
перший рік	5,0	7,8
другий рік	3,4	6,2
третій рік	3,2	6,3
четвертий рік	3,9	7,1
п'ятий рік	5,7	8,4
7. Витрати на експлуатацію машини за роками, тис. грн:		
перший рік	24,0	22,5
другий рік	20,0	18,9
третій рік	18,5	17,5
четвертий рік	21,3	18,6
п'ятий рік	25,7	21,7

10.2 Запитання для самоконтролю

1. Дайте означення поняття “конкурентоспроможності продукції”?
2. Розкрийте суть поняття “якість продукція”?

3. Які методи визначення якості продукції Ви знаєте?
4. Назвіть які Ви знаєте показники якості.
7. В чому полягає економічна суть якості продукції?
8. Що таке стандартизація?
9. На які види продукції встановлюються державні стандарти України?
11. Яку систему показників використовують для оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції?
12. Чи завжди конкурентоспроможність означає якісність? Наведіть приклади якісної, але неконкурентоспроможної продукції, конкурентоспроможної, але неякісної.
13. Яким чином підвищення якості продукції впливає на конкурентоспроможність фірми?
14. Напрямки підвищення якості продукції.
15. Напрямки забезпечення конкурентоспроможності продукції.

10.3 Тестові завдання

1. До ціни споживання при обчисленні конкурентоспроможності продукції необхідно віднести витрати на:
 - а) придбання;
 - б) транспортування;
 - в) ремонт;
 - г) експлуатацію;
 - д) технічне обслуговування;
 - ж) всі відповіді правильні.
2. Значення інтегрального показника конкурентоспроможності менше ніж одиниця свідчить про те, що:
 - а) продукція дуже перспективна;
 - б) перспективна;
 - в) неперспективна.
3. Економічні показники конкурентоспроможності бувають:
 - а) одноразові;
 - б) поточні;
 - в) змінні;
 - г) пропорційні;
 - д) змінного складу.
4. Альтернативний метод розрахунків використовується при визначенні конкурентоспроможності для розрахунку:
 - а) ціни споживання;
 - б) рівня якості продукції;
 - в) рівня нормативних показників;
 - г) рівня маркетингу.

5. Які із зазначених характеристик відображають певні рівні якості:

- а) відповідність стандарту;
- б) відповідність використанню;
- в) відповідність вимогам ринку;
- г) відповідність латентним потребам;
- д) всі відповіді правильні.

6. До показників якості, які стандартизуються відносяться такі:

- а) призначення;
- б) відповідності моди;
- в) ергономічні;
- г) безпеки.

7. До показників зовнішнього формування конкурентоспроможності належать:

- а) тенденції розвитку економіки;
- б) тенденції НТП;
- в) екологічні;
- г) транспортні;
- д) зміни моди.

8. Метод визначення якості продукції, який ґрунтується на наслідках аналізу сприймання почуттів людини без застосування вимірювальних та технічних засобів, називається:

- а) диференційованим;
- б) органолептичним;
- в) комплексним;
- г) інтегральним.

9. Економічна категорія, яка характеризує сукупність властивостей продукції, що зумовлюють ступінь її придатності задовольняти потреби людини відповідно до призначення, називається:

- а) конкурентоспроможністю;
- б) якістю;
- в) технічним рівнем;
- г) груповим показником.

10. Показники якості, які характеризують декілька властивостей продукції одночасно, називаються:

- а) загальними;
- б) інтегральними;
- в) комплексними;
- г) одиничними.

11. Конкурентоспроможність прямо пропорційно залежить від:

- а) якості продукції;
- б) ціни на продукцію;
- в) рентабельності продукції;
- г) іміджу підприємства.

12. До показників якості належать такі:

- а) стандартизації;
- б) фондівіддачі;
- в) сортності;
- г) надійності – довговічності;
- д) продуктивності праці;
- е) ергономічні;

13. Конкурентоспроможність підприємства – це:

- а) його здатність впливати на ринкову ситуацію у власних цілях;
- б) рівень його компетенції відносно інших підприємств у нагромадженні та використанні економічного потенціалу, а також окремих його складових;
- в) комплексне оцінювання кінцевих результатів використання його ресурсів;
- г) рівень виконання запланованих показників.

14. Конкурентоспроможність продукції підприємства – це:

- а) ступінь її відповідності на певний момент вимогам цільових груп споживачів;
- б) ступінь її відповідності вимогам обраного ринку за найважливішими характеристиками;
- в) ступінь її відповідності чинним стандартам якості;
- г) правильні відповіді „а” і „б”.

15. Відповідно до стандарту ISO 9000 версії 2007 року під якістю продукції розуміється:

- а) сукупність властивостей та характеристик, що надають їй спроможність задовольняти потреби (користувачів) установлені та передбачувані;
- б) сукупність її властивостей, що зумовлюють спроможність задовольняти певну потребу відповідно до її призначення;
- в) ступінь, до якого сукупність його власних характеристик задовольняє вимоги;
- г) сукупність характеристик продукції.

16. Складова частина менеджменту якості, зорієнтована на створення впевненості в тому, що вимоги щодо якості будуть виконані, – це:

- а) планування якості;
- б) управління якістю;
- в) забезпечення якості;
- г) поліпшення якості.

17. Система менеджменту якості – це:

- а) система, що дає можливість установлювати політику та цілі, а також можливості для досягнення цих цілей;
- б) система, що спрямовує та контролює діяльність організації відносно якості;
- в) система, що має власні правила, процедури проведення сертифікації відповідності та управління нею;
- г) система, що забезпечує планування, облік та аналіз витрат на якість, а також розробку заходів щодо їх поліпшення.

18. Яка різниця між поняттям «управління якістю» та «менеджмент якості»?

- а) немає ніякої різниці;
- б) «управління якістю» ширше, ніж «менеджмент якості»;
- в) «менеджмент якості» ширше, ніж «управління якістю».

19. Відповідно до стандартів ISO 9000 весь життєвий цикл продукції охоплюється поняттям:

- а) кола якості;
- б) забезпечення якості;
- в) «петлі якості»;
- г) розгортання функції якості.

20. Планування якості – це:

- а) визначення виробничих процесів та ресурсів для досягнення якості продукції;
- б) визначення характеристик якості нового виробу;
- в) планування виробництва бездефектної продукції.

21. На якість впливають такі фактори, як:

- а) рівень виробництва та сировина, матеріали і комплектуючі;
- б) якість техніко-технологічних процесів та професійна майстерність працівників;
- в) умови зберігання та соціальна й економічна доцільність та ефективність виробництва;
- г) всі відповіді правильні.

22. Критерієм ефективного управління якістю продукції (послуг) є:

- а) відповідність внутрішнім нормативним документам підприємства;
- б) відповідність показників якості нормативам якості;
- в) відповідність показників якості нормативам якості та вимогам користувачів;
- г) відповідність показників якості нормативам якості, міжнародним, державним та галузевим стандартам, вимогам користувачів тощо.

23. Причини, що визначають необхідність підвищення якості:

- а) збільшення обсягів виробництва товарів і послуг, що надаються, і, як наслідок, можливе зростання вартості браку і рекламаций;
- б) суттєве безперервне зростання особистих, виробничих і суспільних потреб;
- в) зростання прибутку компанії;
- г) підвищення рівня якості життя.

24. Якість життя тим вище, чим ...

- а) більше прибутку отримують підприємства країни;
- б) більше доходів отримує населення країни;
- в) більше потреб та інтересів людини задовольняється;
- г) жодна з відповідей не правильна.

25. Об'єктом управління якістю є:

- а) підприємство;
- б) виробничий процес;
- в) система якості;
- г) політики та цілі у сфері якості.

26. Механізм управління якістю – це:

- а) сукупність організаційних структур, методик, процесів, процедур та принципів управління якістю;
- б) сукупність взаємозв'язаних об'єктів і суб'єктів управління, принципів, методів і функцій управління на різних етапах життєвого циклу продукції та рівнях управління якістю;
- в) діяльність організації в тому, що стосується якості;
- г) господарський механізм управління підприємством.

ТЕМА № 11 Інноваційні та інвестиційні процеси на підприємстві

Мета закріпити теоретичні знання в сфері інноваційних та інноваційних процесів на підприємстві.

Зміст теми

1. Інноваційна діяльність підприємства.
2. Інвестиційна діяльність підприємства.

Основні формули для розв'язування задач по темі

Показник річної економічної ефективності охоплює умовну річну економію витрат, фактичну економію витрат та річний економічний ефект.

Річний економічний ефект визначається за формулою

$$E_p = C_{ек} - E_n \cdot K_{дод}, \quad (11.1)$$

де $C_{ек}$ – річна економія витрат (собівартості);

E_n – показник нормативної економічної ефективності, величина якого залежить від прийнятого для підприємства рівня віддачі від капіталовкладень (як правило, 15%, тобто $E_n = 0,15$);

$K_{дод}$ – додаткові капіталовкладення, пов'язані з реалізацією інновацій.

Також для розрахунку річного економічного ефекту застосовується більш розширена формула:

$$E_p = [(C_1 + E_n \cdot K_{n1}) - (C_2 + E_n \cdot K_{n2})] \cdot N \quad (11.2)$$

де C_1, C_2 – собівартість одиниці продукції до і після впровадження інновацій;

K_{n1}, K_{n2} – питомі капіталовкладення до і після впровадження інновацій;

N – кількість продукції, що планується виготовити за рік.

Термін окупності капіталовкладень розраховується за формулою

$$T_{ок} = \frac{K_2 - K_1}{(C_1 - C_2) \cdot N}. \quad (11.3)$$

Річний економічний ефект визначається приведенням капітальних витрат до поточних протягом умовного року за формулою

$$E_{реф} = \Delta C - E_n \cdot \Delta K, \quad (11.4)$$

де ΔK – додаткові капіталовкладення, пов'язані з реалізацією інновацій;

E_n – показник нормативної економічної ефективності, величина якого залежить від прийнятого для підприємства рівня віддачі від капіталовкладень (як правило, для устаткування достатнім є рівень 15%, тобто $E_n = 0,15$).

Розрахунок останнього показника необхідний у разі впровадження інновацій технічного характеру, амортизаційний період яких перевищує один рік. Зниження рівня виробничих витрат може служити підставою для встановлення нижчої ціни на продукцію підприємства (за умов прийнятого рівня рентабельності це підвищуватиме конкурентоспроможність продукції і може збільшити попит на неї). Тоді річний економічний ефект

складатиметься як із економії приведених витрат, так і з додаткового прибутку, отриманого внаслідок збільшення обсягів продажу продукції.

Формула для його розрахунку у такому разі матиме такий вигляд

$$E_{ref} = \Delta C + \Delta\Pi - E_n \cdot \Delta K, \quad (11.5)$$

де $\Delta\Pi$ – додатковий прибуток, отриманий підприємством внаслідок збільшення обсягу продажу продукції.

11.1 Завдання для самостійного виконання та розв’язування

Теоретичні питання

1. Оцінювання економічної ефективності інвестицій.
2. Основні чинники підвищення ефективності капітальних вкладень.
3. Роль інновацій та інвестицій у розвитку підприємства.

Задачі

Задача 11.1

Визначити, який із запланованих інвестиційних проектів найбільш рентабельний:

Варіант	Інвестиції (I) , тис. грн	Дохід (Д), тис. грн
1	446,5	640,2
2	750,6	977,5

Задача 11.2

Визначити абсолютну ефективність капіталовкладень, якщо обсяг випуску продукції 100000 шт. Ціна виробника 200 грн, собівартість виробу 160 грн. Обсяг капітальних вкладень 14000000 грн.

Задача 11.3

Собівартість одиниці продукції на підприємстві дорівнює – 0,86 дол. за одну одиницю, ну а на спеціалізованому підприємстві – 0,48 дол. за 1 тисячу штук; інвестиційні вкладення в проект, які призначені для створення нового спеціалізованого виробництва становлять 1,25 млн. дол.; транспортні витрати однієї тисячі штук товарної продукції рівні 4,8 дол.; річна виробнича потужність (обсяг випуску продукції), яка притаманна аналізованому спеціалізованому виробничому підприємству, дорівнює 11 млн. штук. Необхідно визначити, наскільки доцільно створювати спеціалізоване виробництво певної продукції: розрахувати річний економічний ефект і термін окупності проекту.

Задача 11.4

Визначити беззбитковий обсяг виробництва продукції за такими даними: обсяг випуску продукції 700000 штук. Чиста виручка від реалізації цієї продукції складає 9000000 грн. Постійні витрати становлять 3200000 грн, змінні витрати на виробництво 700000 виробів становлять 4150000 грн.

Задача 11.5

Внаслідок удосконалення планування робочих місць на дільниці трудомісткість продукції зменшилась, що дало змогу зменшити суму заробітної плати основних робітників на 100 од. продукції на 5 грн. Економія заробітної плати становить 65% від всієї суми зниження собівартості. Виробнича програма дільниці на рік – 520 тис. виробів. Визначити умовно-річну економію і річний економічний ефект від реалізації інновації.

Задача 11.6

Виробництво продукції типу А в регіоні відбувається на кількох підприємствах галузі, які одночасно є її споживачами. Собівартість одиниці продукції на цих підприємствах у середньому становить 1,95 грн, а на спеціалізованому, яке буде збудовано найближчим часом, цей показник планується на рівні 1,38 грн. Середня вартість перевезення одиниці продукції на ньому становитиме 0,16 грн, а питомі капіталовкладення на його створення – 1,2 грн, $E_n = 0,15$. Річний обсяг виробництва продукції типу А на спеціалізованому підприємстві становитиме 10 млн. шт. Обґрунтувати доцільність створення спеціалізованого виробництва продукції типу А. Обчислити річний економічний ефект і термін окупності капіталовкладень.

Задача 11.7

Розрахувати економічну ефективність впровадження засобів механізації на операціях, які раніше виконували вручну, за такими даними: Погодинна тарифна ставка робітника 1 розряду – 4,43; Тарифний коефіцієнт до впровадження засобів механізації – 1,6; після – 1,8; норма часу на виконання операції до впровадження засобів механізації – 110 хв, після – 60 хв; річна виробнича програма – 90 тис. од., вводяться дві машини вартістю 9000 гривень кожна; встановлена потужність однієї машини – 0,18 кВт; річні витрати на запчастини на одну машину – 400 грн; норма амортизаційних відрахувань – 15%; відрахування на утримання та експлуатацію обладнання – 20%; нарахування на з/п – 33,5%; додаткова з/п основних робітників – 10%.

11.2 Запитання для самоконтролю

1. Що таке інвестиції?
2. У чому полягає сутність інвестиційної діяльності?
3. Наведіть класифікації інвестицій.
4. Що таке планування капітальних вкладень?
5. Які показники характеризують ефективність інвестицій?
6. Поняття інноваційної діяльності.
7. Класифікація інновацій.
8. Яким чином відбувається планування капітальних вкладень?
9. Ефективність інноваційної діяльності.

11.3 Тестові завдання

1. Науково-технічний прогрес (НТП) – це:

- а) процес безупинного розвитку науки і техніки;
- б) придбання нових виробничих потужностей;
- в) створення і впровадження нових технічних досягнень, технологій;
- г) всі відповіді правильні.

2. В якій формі може протікати НТП:

- а) в формі прориву;
- б) прогресивній;
- в) еволюційній;
- г) стрибкоподібній?

3. Яким є значення НТП для суспільства:

- а) НТП є головним джерелом підвищення продуктивності праці;
- б) НТП робить другорядне значення на підвищення добробуту людей;
- в) НТП стримує удосконалювання організації виробництва;
- г) постійно знижуються вимоги до загальної культури виробництва?

4. Визначте пріоритетні напрямки НТП в Україні:

- а) харчова промисловість;
- б) розробка нових джерел енергії;
- в) матеріальне забезпечення;
- г) дотаційне фінансування.

5. Інвестиційна діяльність підприємства має місце у випадку:

- а) придбання підприємством нового транспортного засобу;
- б) виплати відсотків за користування банківським кредитом;
- в) нарахування працівникам заробітної плати;
- г) реалізації придбаних раніше на фондовому ринку цінних паперів.

6. Підприємство здійснює реальні інвестиції у випадку:

- а) придбання цінних паперів на фондовому ринку;
- б) індексації заробітної плати працівникам підприємства;
- в) розширення діючого підприємства;
- г) повернення неякісної сировини постачальнику.

7. Підприємство здійснює фінансові інвестиції у випадку:

- а) продажу короткострокових цінних паперів;
- б) передачі боргових зобов'язань на фондовому ринку;
- в) придбання акцій інших емітентів;
- г) виплати дивідендів власним акціонерам.

8. До власних джерел фінансування інвестиційної діяльності належить:

- а) виручка підприємства від продажу зайвих цінностей;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) короткостроковий банківський кредит;
- г) довгостроковий банківський кредит.

9. До зовнішніх джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства належить:

- а) резерв на покриття безнадійної дебіторської заборгованості;
- б) витрати майбутніх періодів;
- в) випущені підприємством довгострокові облігації;
- г) векселі, отримані підприємством від покупців його продукції.

10. Метою проведення підприємством капітального ремонту є:

- а) усунення дрібних несправностей і попередження прогресуючого фізичного зносу;
- б) відшкодування нормального фізичного зносу конструктивних елементів основних фондів і максимально можливого відновлення початкових техніко-експлуатаційних параметрів;
- в) відшкодування морального зносу основних фондів;
- г) проведення технічного огляду основних фондів.

11. Реконструкція підприємства передбачає:

- а) спорудження за новим проектом його другої та наступних черг, нових цехів або розширення існуючих виробництв;
- б) спорудження окремих виробничих об'єктів на нових майданчиках за затвердженим початковим проектом;
- в) модернізацію та заміну фізично спрацьованого і технічно застарілого устаткування;
- г) перебудову існуючих цехів та об'єктів основних фондів з метою вдосконалення виробництва та підвищення його техніко-економічного рівня.

12. Основними напрямками фінансових інвестицій є:

- а) вкладення капіталу в цінні папери фондового ринку;
- б) придбання сировини та матеріалів;
- в) виплата дивідендів акціонерам підприємства;
- г) вкладення коштів до статутних капіталів інших підприємств.

13. Характеристиками ступеня ризику інвестиційних проектів є:

- а) коефіцієнт варіації;
- б) середньорічний дохід;
- в) середньоквадратичне відхилення;
- г) чиста теперішня вартість грошових потоків від реалізації проектів.

14. Джерелами фінансування капітальних вкладень підприємства є:

- а) кошти на розрахунковому рахунку;
- б) прибуток підприємства, дохід від реалізації виведеного з експлуатації майна, довгострокові кредити;
- в) короткострокові кредити і кредиторська заборгованість;
- г) довгострокові кредити банку.

15. Спосіб економічного зростання шляхом кількісної зміни виробничих чинників на основі існуючого науково-технічного рівня називають:

- а) екстенсивним;
- б) інтенсивним;
- в) інноваційним;
- г) інкрементальним.

16. Процес комерціалізації нововведень не включає:

- а) дослідження ринку ;
- б) ринкове планування;
- в) дослідно-конструкторські роботи;
- г) ринкове випробування;
- г) конструювання.

ТЕМА № 12 Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Мета: закріпити у студентів теоретичні знання та розвинути практичні навички з розрахунку прибутку та рентабельності продукції підприємства.

Зміст теми

1. Формування доходу підприємства.
2. Визначення фінансового результату діяльності підприємства.
3. Прибуток підприємства, його формування та використання в умовах ринкових відносин.
4. Оцінювання фінансово-економічного стану та ефективності діяльності підприємства.

Основні формули для розв'язування задач з теми

Прибуток розраховують за окремими видами продукції, що виробляються й реалізуються, за такою формулою:

$$\Pi_p = \sum_{i=1}^n \Pi_i N_i, \quad (12.1)$$

де Π_p — прибуток від реалізації планового обсягу продукції, тис. грн;
 n — кількість видів продукції;

Π_i — прибуток від реалізації i -го виробу, який визначають відніманням від оптової ціни виробу його повної собівартості, тобто

$$\Pi_i = \Pi_i - C_i, \quad (12.2)$$

де Π_i — оптова ціна i -го виробу, грн;

C_i — повна собівартість i -го виробу в плановому періоді, грн;

N_i — кількість i -го виробу за виробничою програмою відповідного періоду.

До показників рентабельності продукції відносять:

– рентабельність виготовленої (реалізованої) продукції

$$R_{Q(P)} = \frac{\Pi}{Q(P)} \cdot 100, \quad (12.3)$$

де Π – прибуток від виробництва (реалізації) продукції;

$Q(P)$ – обсяг виробництва (реалізації) продукції;

– рентабельність окремих видів продукції

$$R_q = \frac{p - z}{p} \cdot 100, \quad (12.4)$$

де p – ціна за одиницю продукції ;

z – собівартість одиниці продукції;

– в ціноутворенні рентабельність окремих видів продукції обчислюється за формулою:

$$R_q = \frac{p - z}{z} \cdot 100; \quad (12.5)$$

– рентабельність витрат

$$R_{\epsilon} = \frac{П}{B} \cdot 100, \quad (12.6)$$

де $П$ – прибуток від виробництва (реалізації) продукції;

B – витрати (собівартість) на виготовлену (реалізовану) продукцію.

12.1 Завдання для самостійного виконання та розв’язування

Теоретичні питання

1. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінювання.

2. Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства.

Задачі

Задача 12.1

Підприємству за планом протягом місяця необхідно виробити 400 шт. виробів. Оптова ціна підприємства за одиницю виробу – 1,8 грн. Виробнича собівартість за одиницю виробу – 1,3 грн. Витрати на збут – 5%. Визначити повну собівартість одиниці виробу, прибуток на один виріб, прибуток на весь випуск продукції та рівень рентабельності виробу.

Задача 12.2

Виручка від реалізації продукції за відпускними цінами підприємства (без ПДВ) складає 1464,2 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції – 842,6 тис. грн. Прибуток від іншої операційної діяльності – 8,4 тис. грн. Прибуток від іншої звичайної діяльності – 2 тис. грн. Витрати від іншої звичайної діяльності – 3 тис. грн. Сума податку на прибуток – 26,4 тис. грн. Визначити чистий прибуток підприємства.

Задача 12.3

Визначити чистий прибуток підприємства на підставі таких даних. Собівартість реалізації одиниці продукції 125 грн, за рік реалізовано 2000 штук, адміністративні витрати – 18000 грн, витрати на збут – 10000 грн. Продукція є безакцизною, виручка від реалізації 300000 грн. Крім виробничої діяльності, підприємство надає консультативні послуги. За рік був отриманий прибуток 256450 грн. Ставка податку на прибуток 18%.

Задача 12.4

Визначити прибуток підприємства від реалізації 100 тис. виробів, якщо виробнича собівартість одного виробу – 600 грн. Відомо, що адміністративні витрати на підприємстві становлять 5%, витрати на збут – 3%, а рентабельність виробу встановлена на рівні 15%.

Задача 12.5

Визначити суму прибутку від реалізації 50 машин, якщо відомо, що витрати на основні матеріали становлять 780 грн, куповані напівфабрикати –

120 грн, зворотні відходи – 32 грн, загальновиробничі витрати – 60%, адміністративні витрати – 5%, витрати на збут – 2%. Трудомісткість виготовлення машини – 210 нормо-год; тарифна ставка I розряду – 8 грн/год, тарифний коефіцієнт IV розряду – 1,33. Рентабельність виробу – 15%.

Задача 12.6

Собівартість одиниці продукції підприємства становить 364 грн. Роздрібна ціна його у торговельній мережі - 515 грн. Торговельна надбавка – 6%, ПДВ – 17%. Визначити прибуток, який залишає собі підприємство-виробник, а також рентабельність цієї продукції.

Задача 12.7

Вартість купованих матеріальних ресурсів для виробництва одиниці продукції – 600 грн, у тому числі ПДВ. Витрати на виробництво і збут одиниці власної продукції підприємства складаються з таких статей витрат: матеріальні витрати (без урахування ПДВ) – грн; витрати на оплату праці – 264 грн; єдиний соціальний внесок – 99 грн; амортизація основних фондів – 50 грн; інші витрати – 87 грн.

Рівень рентабельності продукції – 30%. ПДВ = 17%. Річний обсяг випуску продукції – 20 тис. Визначити річний ПДВ, який підприємство повинно сплатити в державний бюджет.

Задача 12.8

Підприємство в першому кварталі отримало передоплату в розмірі 20 тис. гривень за продукцію, що буде відвантажена у другому кварталі. Крім того, від покупців надійшло 18 тис. гривень за продукцію, яку було відвантажено в четвертому кварталі минулого року. Протягом першого кварталу покупцям було відвантажено продукції на суму 45 тис. гривень, з яких у першому кварталі оплачено 30 тис. грн. Визначити операційний дохід підприємства в першому кварталі за двома методами: касовим та нарахувань.

Задача 12.9

Підприємство "Вектор" є співзасновником спільного підприємства "Олімп" і асоціації "Україна". Частка внесків "Вектора" у статутні капітали цих підприємств становить відповідно 45 та 32%. За показниками року "Олімп" отримав прибутків у розмірі 120 тис. грн, "Україна" зазнала збитків на суму 50 тис. грн. Визначити доходи і втрати підприємства від фінансово-інвестиційної діяльності за методом участі в капіталі.

Задача 12.10

За звітний період ПАТ «Олімп» отримало 80 тис. гривень чистого прибутку. Підприємство вже має в обігу 40 тис. простих акцій. Крім того, очікується ще 10 тис. потенційних простих акцій. Обчислити скоригований чистий прибуток на просту акцію.

Задача 12.11

Визначити рентабельність виробництва, якщо середньорічна вартість основних фондів 145000 гривень, а середньорічні залишки нормованих оборотних засобів 20500 грн. Прибуток від звичайної діяльності 19860 грн.

Задача 12.12

В першому кварталі підприємство виготовило та реалізувало 6000 шт. за ціною 80 гривень (без ПДВ). Загальні постійні витрати складають 70000 гривень, питомі змінні – 60 грн. Визначити який при цьому буде отриманий прибуток.

12.2 Запитання для самоконтролю

1. Розкрийте економічну сутність доходу підприємства.
2. Охарактеризуйте джерела утворення доходу підприємства.
3. Визначте сутність прибутку підприємства та його види.
4. Наведіть практику використання прибутку підприємства.
5. Чи аналогічні поняття «ефективність», «прибутковість», «дохідність»?
6. Охарактеризуйте фактори, які впливають на формування величини прибутку підприємства.
7. Визначте основні шляхи підвищення прибутковості підприємства.
8. Розкрийте економічний зміст рентабельності підприємства.
9. Наведіть види рентабельності підприємства та розкрийте їх економічний зміст.
10. Чи можна за єдиним критерієм оцінити результативність діяльності підприємства?
11. Охарактеризуйте динаміку і шляхи підвищення рентабельності на підприємствах.
12. Визначте та охарактеризуйте зовнішні чинники підвищення ефективності виробництва.

12.3 Тестові завдання

1. Дохідність підприємства є:
 - а) одним з найголовніших показників, які відображають його фінансовий стан;
 - б) показником, який визначає мету підприємницької діяльності;
 - в) показником, який характеризує основний результат діяльності підприємства;
 - г) правильні «б» і «в»;
 - д) усі відповіді правильні.
2. Дохід підприємства – це виручка:
 - а) отримана від реалізації матеріальних цінностей підприємства та послуг невиробничого характеру;

- б) підприємства від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору;
- в) від реалізації виготовленої підприємством продукції;
- г) усі відповіді правильні.

3. До доходів від позареалізаційних операцій підприємства належать доходи від:

- а) реалізації нематеріальних активів;
- б) пайової участі в діяльності спільних підприємств;
- в) реалізації наднормових товарно-матеріальних цінностей;
- г) усі відповіді правильні.

4. Дохід, який отримує підприємство від здачі майна в оренду, є доходом від:

- а) реалізації продукції, робіт, послуг;
- б) реалізації матеріальних цінностей і майна;
- в) позареалізаційних операцій;
- г) усі відповіді неправильні.

5. Прибуток – це:

- а) виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних і прирівняних до них витрат;
- б) частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність;
- в) виручка від підприємницької діяльності;
- г) дохід підприємства.

6. Прибуток як основний результативний показник діяльності підприємства характеризує:

- а) винагороду за підприємницьку діяльність;
- б) розмір монопольного доходу;
- в) ефективність використання всього ресурсного потенціалу підприємства;
- г) дохід, що отримується за сприятливих умов функціонування.

7. Основною умовою одержання підприємством певної суми прибутку є:

- а) перевищення доходів над витратами;
- б) здійснення господарської діяльності в певному обсязі;
- в) задоволення попиту;
- г) усі відповіді неправильні.

8. Чистий прибуток підприємства відрізняється від прибутку від звичайної діяльності на величину:

- а) процентів за довгострокові кредити;

- б) податку на прибуток;
- в) алгебраїчної суми надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податку на надзвичайний прибуток;
- г) витрат на виконання позареалізаційних операцій.

9. Прибуток від операційної діяльності – це:

- а) виручка від реалізації продукції;
- б) грошове вираження вартості товару;
- в) різниця між обсягом реалізованої продукції у вартісному вираженні (без ПДВ та акцизу) та її повною собівартістю;
- г) чистий прибуток підприємства.

10. Прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства, не може бути використаним на:

- а) розвиток підприємства;
- б) стимулювання праці робітників підприємства;
- в) оплату поточних витрат підприємства;
- г) виплату дивідендів за цінними паперами.

11. Рентабельність – це:

- а) частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства;
- б) відносний показник ефективності діяльності підприємства;
- в) різниця між виручкою та прямими витратами;
- г) відношення валових витрат на виробництво до обсягу товарної продукції.

12. Рентабельність підприємства – це:

- а) одержуваний підприємством прибуток;
- б) відносна дохідність або прибутковість, що вимірюється у відсотках до витрат коштів або капіталу;
- в) відношення прибутку до середньої вартості основних фондів та оборотних засобів;
- г) прибуток на одну гривню обсягу реалізованої продукції.

13. Рентабельність окремих видів продукції обчислюється як відношення:

- а) прибутку, що включається в ціну виробу, до ціни виробу;
- б) прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
- в) прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) прибутку до середньої вартості основних фондів підприємства.

14. Рентабельність продукції визначається як співвідношення:

- а) прибутку від реалізації до обсягу реалізації продукції;

- б) прибутку від реалізації продукції та виручки від реалізації (без ПДВ та акцизу);
- в) прибутку та середньої вартості майна підприємства;
- г) прибутку та середньої вартості основних фондів та оборотних засобів.

15. Рентабельність сукупних активів характеризує ефективність використання:

- а) оборотних засобів;
- б) основних фондів підприємства;
- в) всього наявного майна підприємства;
- г) активів підприємства, створених за рахунок власних коштів.

16. Рентабельність виробничих фондів підприємства визначається як відношення:

- а) загального прибутку підприємства до середньої величини активів підприємства;
- б) чистого прибутку до власного капіталу підприємства;
- в) загального прибутку підприємства до середньої вартості основних виробничих фондів та оборотних засобів;
- г) загального прибутку підприємства до величини сукупних активів.

17. Рентабельність власного капіталу – це відношення:

- а) балансового прибутку до власного капіталу;
- б) чистого прибутку до власного капіталу;
- в) валового прибутку до власного капіталу;
- г) прибутку (до сплати процентів за кредит) до власного капіталу.

18. До внутрішніх чинників, які впливають на розмір прибутку, відносяться:

- а) рівень витрат виробництва, якість та конкурентоспроможність товарів, технічний та організаційний рівень виробництва;
- б) зміни еластичності попиту і пропозиції;
- в) коливання попиту і пропозиції;
- г) рівень державного регулювання.

19. Розрахувати операційний прибуток, якщо витрати на виробництво та реалізацію продукції – 80 тис. грн, виручка від реалізації (у відпускних цінах) – 120 тис. грн, ставка ПДВ – 17%:

- а) 10 тис. грн;
- б) 15 тис. грн;
- в) 20 тис. грн;
- г) 40 тис. грн.

20. Визначити рентабельність виробу, якщо витрати на його виробництво та реалізацію складають 170 гривень, відпускна ціна 240 гривень, ставка ПДВ – 17%:

- а) 12,5%;
- б) 17,6%;
- в) 23,2%;
- г) 28,1%.

21. Ефективність – це відношення:

- а) результату до витрат;
- б) ресурсів до витрат;
- в) витрат до ресурсів;
- г) результату до ресурсів;
- д) правильні відповіді „а” і „г”.

22. За наслідками отриманих результатів виділяють ефективність:

- а) економічну, соціальну;
- б) реальну, розрахункову, умовну;
- в) первісну, мультиплікативну;
- г) абсолютну, порівняльну.

23. За методом розрахунку виділяють ефективність:

- а) економічну, соціальну;
- б) локальну, народногосподарську;
- в) реальну, розрахункову, умовну;
- г) абсолютну, порівняльну.

24. За ступенем збільшення ефекту виділяють ефективність:

- а) локальну, народногосподарську;
- б) реальну, розрахункову, умовну;
- в) первісну, мультиплікативну;
- г) абсолютну, порівняльну.

25. Формою прояву економічної ефективності є:

- а) поліпшення умов праці;
- б) зростання продуктивності праці;
- в) зростання життєвого рівня населення;
- г) збільшення рівня зайнятості населення.

26. Найкращих результатів підприємство може досягти за рахунок:

- а) оптимізації витрат на виробництво;
- б) мінімізації витрат на виробництво;
- в) максимізації витрат на виробництво;
- г) всі відповіді правильні.

27. Для кожного з наведених нижче економічних понять, позначених цифрами, знайдіть відповідне означення:

- 1) економічна ефективність виробництва;
- 2) підвищення ефективності виробництва;
- 3) узагальнюючий критерій економічної ефективності;
- 4) річний економічний ефект від підвищення рівня ефективності виробництва.
 - а) зростання випуску продукції з відносно меншими витратами;
 - б) співвідношення економічного результату з витратами, що їх обумовили;
 - в) максимум ефекту при заданих витратах або мінімум витрат на досягнення заданого ефекту;
 - г) сума економії всіх витрат у порівнянні з попереднім періодом, досягнута у результаті зниження питомих витрат.

28. Для визначення рівня ефективності виробництва використовують такі часткові показники як продуктивність праці (1), трудомісткість продукції (2), фондвіддача (3), рентабельність продукції (4). Який з перелічених показників характеризує:

- а) питомі витрати живої праці.
- б) виробіток продукції на одного робітника;
- в) обсяг продукції на одну гривню основних виробничих фондів;
- г) ефективність поточних витрат;

ТЕМА № 13 Реструктуризація, санація та ліквідація підприємства

Мета: закріпити у студентів теоретичні знання та закріпити практичні навички з питань, пов'язаних з реструктуризацією, санацією та ліквідацією підприємств.

Зміст теми

1. Реструктуризація підприємства.
2. Санація та ліквідація підприємства.

13.1 Завдання для самостійного виконання та розв'язування

Теоретичні питання

1. Поняття та сутність економічної безпеки підприємства.
2. Складові економічної безпеки підприємства.
3. Які основні етапи провадження судом справи про банкрутство?
4. Які основні судові процедури застосовуються до боржника?
5. У чому полягають основні причини ліквідації (припинення діяльності) підприємства?
6. Якими можуть бути форми реалізації майна боржника?
7. Вкажіть на черговість задоволення вимог кредиторів.
8. Охарактеризуйте план санації боржника, його зміст і завдання.
9. Охарактеризуйте форми реструктуризації підприємства.
10. Дайте характеристику комплексу заходів оперативної реструктуризації підприємства.

Задачі

Задача 13.1

Спрогнозуйте ймовірність банкрутства підприємства «Маки» на основі двофакторної моделі, якщо сума запасів і витрат становить 100000 гривень, грошові кошти та дебіторська заборгованість – 10000 грн, довгострокові позикові кошти та інші пасиви – 40000 грн, короткострокові пасиви – 60000 грн, а валюта балансу – 320000 грн.

Для розрахунку треба використовувати формулу Федотової для оцінювання ймовірності банкрутства

Задача 13.2

Розрахуйте коефіцієнт відновлення платоспроможності за період 6 міс., якщо значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок звітного періоду становило 1,8, а на кінець – 2,1.

Задача 13.3

Розрахуйте коефіцієнт втрати платоспроможності за період 12 місяців, якщо значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок звітного періоду становило 1,8, а на кінець – 0,7.

Задача 13.4

Спрогнозуйте ймовірність банкрутства підприємства, якщо сума витрат і запасів – 200000 грн, грошові кошти та дебіторська заборгованість – 50000 грн, виручка від реалізації продукції – 150000 грн, прибуток – 75000 грн, нерозподілений прибуток – 10000 грн, ринкова вартість всіх акцій – 500000 грн, валюта балансу – 950000 грн.

Для розрахунку треба використовувати Z-розрахунок Альтмана

Задача 13.5

Підприємство «Слон» оголошено банкрутом. Заборгованість кредиторам – 220 000 грн, сума активів – 180 000 грн, заборгованість із заробітної плати – 23 000 грн, плата господарському суду – 1 000 грн.

Встановити розмір платежу, який буде сплачено у другу чергу:

- а) 23 000 грн;
- б) 24 000 грн;
- в) 180 000 грн.

Задача 13.6

Після реалізації майна підприємства «Бім» було отримано 3,2 млн. грн. Вимоги двох кредиторів, не забезпечені заставою, становлять 1 млн. грн та 300 000 грн. Розрахуйте, наскільки будуть задоволені дані вимоги, якщо вимоги, забезпечені заставою, становлять 1,6 млн грн, заборгованість з оплати праці – 500 000 грн, податкової заборгованості – 640 000 грн, вимоги щодо здійснення внесків трудового колективу до статутного фонду – 3,4 млн грн, витрати керуючого господарського суду, що пов'язані з утриманням і збереженням майнових активів банкрута – 70 000 грн, інші витрати з провадженням справи про банкрутство – 90000 грн.

Задача 13.7

Визначте, чи є обов'язковою ліквідація підприємства «Золото» після задоволення вимог кредиторів, якщо після реалізації його майна було отримано 4 млн. грн, а вимоги кредиторів становили: оплата праці – 300 тис. грн; податкові зобов'язання – 275 тис. грн; витрати, пов'язані з провадженням справи про банкрутство, – 50 тис. грн; кредити банків – 1,8 млн. грн; інша заборгованість – 1,1 млн. грн.

Задача 13.8

Фірма «Місяць» збанкрутіла. Сума активів фірми – 220 тис. грн. Кредиторська заборгованість за даними балансу становить – 270 тис. грн. Заборгованість із заробітної плати становить – 80 тис. грн. Виплати до бюджету – 75 тис. грн, кредитори, в кількості трьох осіб, мали однакові частки у боржника. Необхідно визначити величину конкурсної маси, яка повернеться кожному з кредиторів за варіантами відповідей: а) 66650 тис. грн; б) 100 тис. грн.

Задача 13.9

Визначте, чи загрожує боржнику порушення щодо нього справи про банкрутство з боку кредиторів, якщо: поточні активи складають – 2110 тис. грн. У т.ч. дебіторська заборгованість – 1430 тис. грн, валюта балансу – 2420 тис. грн, власний капітал – 420 тис. грн, поточні зобов'язання – 1420 тис. грн.

Задача 13.10

Після реалізації майна «СТРУМ» було отримано 4 млн. грн. Вимоги кредиторів до боржника становили: – за банківські кредити, забезпечені заставою – 700 тис. грн; – із загальнодержавних податків – 100 тис. грн; – Пенсійному фонду – 1,3 млн. грн; – із заробітної плати – 1,005 млн грн; – вимоги кредиторів, не забезпечені заставою – 1 млн грн.

Визначте черговість задоволення вимог кредиторів і знайдіть суми погашення боргів.

13.2 Запитання для самоконтролю

1. Що таке економічна безпека? В чому полягають головна мета та цілі економічної безпеки? Якою є структура економічної безпеки підприємства?
2. Що є джерелами негативних впливів на економічну безпеку підприємства? Які є види загроз економічній безпеці підприємства?
3. Визначити сутність понять: банкрутство, банкрут, боржник, кредитор.
4. Вкажіть основні причини банкрутства (зовнішні і внутрішні).
5. Які основні симптоми характеризують неплатоспроможність підприємства?
6. Що таке санація підприємства? У чому полягає сутність і завдання процесу санації підприємства.
7. Охарактеризуйте п'ять основних видів реструктуризації підприємства?
8. У яких випадках і в якому порядку відбувається ліквідація підприємства?

13.3 Тестові завдання

1. Що таке фінансова безпека підприємства?
 - а) ступінь захищеності суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях;
 - б) стійкість фінансових ресурсів підприємства;
 - в) захищеність від фінансових злочинів;
 - г) запорука успіху підприємства.
2. Що повинна забезпечувати фінансова безпека підприємства?
 - а) фінансову стабільність підприємства;

- б) стан, що дозволяє забезпечувати рівновагу, стійкість, платоспроможність та ліквідність підприємства;
- в) безпечне використання засобів підприємства;
- г) захищеність фінансових ресурсів підприємства.

3. Чим оцінюється стан фінансової безпеки підприємства?

- а) рівнем захищеності його засобів;
- б) фінансовими коефіцієнтами, станом дебіторської та кредитної заборгованості;
- в) можливістю вдало реалізувати продукцію і отримати прибуток;
- г) надійністю партнерів.

4. Що належить до внутрішніх показників збереження фінансової безпеки підприємства?

- а) касова, податкова і платіжна система;
- б) збутова і маркетингова стратегія;
- в) ефективність системи внутрішнього контролю та юридичне забезпечення підприємства;
- г) все перелічене.

5. Що належить до зовнішніх показників збереження фінансової безпеки підприємства?

- а) нормативно-законодавча база збереження фінансової безпеки підприємства, ефективні ділові стосунки з банківською системою та надійність партнерів;
- б) фінансова стабільність в країні;
- в) укладання вдалих договорів;
- г) низький рівень конкуренції.

6. Які внутрішні показники підприємства можуть спричинити втрату фінансової безпеки?

- а) некваліфікований персонал;
- б) неправильний підхід служби безпеки підприємства;
- в) неправильний вибір стратегії підприємства та неправильне управління активами та пасивами підприємства;
- г) постійні зміна персоналу.

7. Вкажіть завдання фінансової безпеки підприємства.

- а) ідентифікація небезпек і загроз підприємства, контроль, аналіз і оцінювання заходів фінансової безпеки;
- б) розрахунок системи моніторингу фінансової безпеки та заходів, направлених на збереження фінансової безпеки;
- в) визначення індикаторів фінансової безпеки підприємства;
- г) все перелічене.

8. У чому полягають основні задачі фінансової безпеки підприємства?

а) у стійкості фінансових операцій, запобіганні конфліктам між акціонерами і кредиторами, оптимальним розподілом фінансових ресурсів, запобіганні фінансовим злочинам;

б) у стійкості фінансових операцій, запобіганні конфліктам між акціонерами і кредиторами, оптимальним розподілом фінансових ресурсів;

в) у захисті капіталу підприємства;

г) у слідкуванні за безпекою фінансових операцій;

д) у залученні коштів з боку інвесторів.

9. Гарантуванням безпеки майна і капіталів підприємства (організації) займаються такі підрозділи фірми:

а) служба безпеки і інформаційно-аналітичний підрозділ;

б) служба безпеки і фінансова служба;

в) служба безпеки і психологи;

г) служба безпеки, вище керівництво фірми і служба зв'язків з громадськістю.

10. Фінансова криза – це...

а) фаза розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей його впливу на фінансові відносини;

б) кінцева стадія непрогнозованого процесу втрати потенціалу розвитку, у процесі якого структура капіталу та ліквідність підприємства погіршуються на стільки, що це загрожує його подальшому існуванню;

в) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше ніж через застосування ліквідаційної процедури.

11. Неплатоспроможність – це:

а) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

б) неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед кредиторами після настання встановленого строку їх сплати, в тому числі із заробітної плати, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності;

в) неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати.

12. Банкрутство – це:

а) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

б) неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного господарським судом банкрутом, здійснити заходи щодо задоволення визнаних судом вимог кредиторів шляхом продажу його майна;

в) припинення підприємницької діяльності, неспроможність виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі зобов'язання щодо сплати податків і зборів.

13. Ліквідація – це:

а) припинення діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного господарським судом банкрутом, з метою здійснення заходів щодо задоволення визнаних судом вимог кредиторів шляхом продажу його майна;

б) система заходів щодо нагляду та контролю за реалізацією майна боржника з метою задоволення вимог кредиторів;

в) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів.

14. Розпорядження майном боржника – це:

а) система заходів щодо нагляду та контролю за управлінням та розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження й ефективного використання майнових активів боржника та проведення аналізу його фінансового становища;

б) система заходів щодо нагляду і контролю за управлінням та розпорядженням майном боржника на період провадження у справі про банкрутство;

в) черговість реалізації майна суб'єкта підприємницької діяльності для виконання грошових зобов'язань перед кредиторами після настання встановленого строку їх сплати, а також зобов'язання щодо сплати податків і зборів.

15. Реструктуризація підприємства – це:

а) система заходів, які здійснюються під час проведення в справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом і його ліквідації;

б) система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутства боржника шляхом реорганізаційних і інвестиційних заходів;

в) здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, що буде сприяти його фінансовому оздоровленню.

16. Досудова санація – це:

а) система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника;

б) система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних та правових заходів до початку порушення справи про банкрутство.

в) система заходів, які здійснюються під час проведення в справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом і його ліквідації;

г) здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства.

17. Санація за рішенням суду – це:

а) система заходів щодо попередження оголошення підприємства – боржника банкрутом і його ліквідації;

б) здійснення комплексу організаційно-господарських і технічних заходів, спрямованих на поліпшення фінансових результатів підприємства.

в) система заходів, які здійснюються під час провадження справи про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом і його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського положення боржника.

18. Заходами щодо відновлення платоспроможності боржника можуть бути:

а) поглинання, поділ, об'єднання з іншими підприємствами;

б) поновлення платоспроможності й ліквідності;

в) закриття нерентабельних виробництв і перепрофілювання виробництва;

г) всі зазначені.

19. Платоспроможність – це:

а) здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання;

б) банкрутство підприємства;

в) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом.

20. Основні цілі санації – це:

- а) своєчасно розпізнавати кризові явища та забезпечити достовірність результату розпізнавання;
- б) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом;
- в) подолання як причин кризи (удосконалення господарської, фінансової, інвестиційної діяльності), так і її симптомів.

21. Мирова угода – це:

- а) узагальнюючий підсумок діяльності усіх функціональних підрозділів підприємства в комплексі, багатовимірною характеристика усіх процесів та результатів;
- б) це процедура досягнення домовленості між боржником та кредиторами щодо пролонгації термінів сплати належних кредиторам платежів або щодо зменшення суми боргів;
- в) це вплив внутрішніх та зовнішніх факторів, який вказує на небажані наслідки для підприємства.

22. Коефіцієнт автономії:

- а) показує ступінь близькості до втрати платоспроможності і подальшого банкрутства, він має бути більшим 0,5;
- б) показує мобільність власних засобів, він повинен бути більшим 0,3, а бажано більшим 0,5;
- в) у довгостроковому періоді повинен бути меншим від одиниці;
- г) показує, яка частина поточної заборгованості може бути погашена на поточну дату, він може коливатися від 0,2 до 0,3.

23. Коефіцієнт маневреності:

- а) показує ступінь близькості до втрати платоспроможності і подальшого банкрутства, він має бути більшим 0,5;
- б) показує мобільність власних засобів, він повинен бути більший 0,3, а бажано більший 0,5;
- в) у довгостроковому періоді повинен бути меншим за одиницю;
- г) показує, яка частина поточної заборгованості може бути погашена на поточну дату, він може коливатися і бути від 0,2 до 0,3.

24. Коефіцієнт фінансової стійкості:

- а) показує ступінь близькості до втрати платоспроможності і подальшого банкрутства, він має бути більшим за 0,5;
- б) показує мобільність власних засобів, він повинен бути більшим за 0,3, а бажано більшим за 0,5;
- в) у довгостроковому періоді повинен бути меншим або дорівнювати 1;
- г) показує, яка частина поточної заборгованості може бути погашена на поточну дату, він може коливатися і бути від 0,2 до 0,3.

25. Коефіцієнт абсолютної ліквідності:

- а) показує ступінь близькості до втрати платоспроможності і подальшого банкрутства, він має бути більшим за 0,5;
- б) показує мобільність власних засобів, він повинен бути більшим за 0,3, а бажано більшим за 0,5;
- в) у довгостроковому періоді повинен бути меншим або дорівнювати 1;
- г) показує, яка частина поточної заборгованості може бути погашена на поточну дату, він може коливатися і бути від 0,2-0,3.

26. Коефіцієнт поточної ліквідності – це:

- а) показує, як забезпечене підприємство власними активами. Його значення має бути більше 0,1;
- б) універсальний коефіцієнт, який показує співвідношення активів та пасивів і його значення повинно бути більше 2;
- в) правильна відповідь відсутня.

27. Коефіцієнт забезпеченості – це:

- а) показує, як забезпечене підприємство власними активами;
- б) універсальний коефіцієнт, який показує співвідношення активів та пасивів;
- в) правильна відповідь відсутня.

28. Коефіцієнт фінансової незалежності – це:

- а) характеризує фінансовий стан підприємства і визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу;
- б) характеризує залежність підприємства від позичкового капіталу і визначається відношенням позичкового капіталу до джерел власних коштів;
- в) правильна відповідь відсутня.

29. Коефіцієнт фінансового левериджу:

- а) характеризує фінансовий стан підприємства і визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу;
- б) характеризує залежність підприємства від позичкового капіталу і визначається відношенням позичкового капіталу до джерел власних коштів;
- в) правильна відповідь відсутня.

30. Показник ефекту фінансового левериджу доцільно обчислювати:

- а) у процесі санаційного аудиту підприємства, що знаходиться у фінансовій кризі;
- б) якщо фірма одержує більше прибутку з інвестицій, що були профінансовані за допомогою позичених коштів;
- в) правильна відповідь а) та б).

31. Довгострокова дебіторська заборгованість – це:

а) поточна дебіторська заборгованість щодо якої існує впевненість у її неповерненні боржником або строк позовної давності якої минув;

б) сума дебіторської заборгованості, що не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу;

в) сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

32. Поточна дебіторська заборгованість – це:

а) поточна дебіторська заборгованість щодо якої існує впевненість у її неповерненні боржником або строк позовної давності якої минув;

б) сума дебіторської заборгованості, що не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу;

в) сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

33. Реорганізація – це:

а) коли підприємство не може розраховувати на зовнішні джерела фінансування і вирішує питання підвищення рівня ліквідності за рахунок внутрішніх джерел;

б) повна або часткова заміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох;

в) запровадження організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зміну форм власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Сутність підприємства, періоди розвитку. Підприємство, як організаційна форма господарювання.
2. Організаційна структура підприємства. Управління підприємством.
3. Види та організаційні форми підприємств.
4. Види діяльності підприємства. Господарські товариства.
5. Правові засади функціонування підприємств в Україні.
6. Державне регулювання діяльності підприємств.
7. Поняття і класифікація основних фондів підприємства.
8. Оцінювання основних фондів.
9. Зношення, амортизація та ремонт основних фондів.
10. Показники стану та використання основних фондів підприємства.
11. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства.
12. Об'єкти промислової та інтелектуальної власності та інші види нематеріальних ресурсів.
13. Основні напрями покращення використання основних виробничих фондів.
14. Виробнича потужність підприємства.
15. Поняття, склад і класифікація оборотних засобів (коштів).
16. Визначення потреби в оборотних коштах.
17. Характеристика наявності і ефективного використання оборотних коштів.
18. Класифікація і структура персоналу підприємства, оцінювання руху персоналу.
19. Суть і значення продуктивності праці, показники ефективності використання трудових ресурсів підприємства.
20. Сутність заробітної плати. Сучасне регулювання заробітної плати.
21. Організація оплати праці на підприємстві.
22. Тарифна система оплати праці.
23. Колективна система оплати праці.
24. Планування фонду оплати праці.
25. Структура та принципи організації виробничого процесу.
26. Виробничий цикл і його структура.
27. Організаційні типи виробництва та їх техніко-економічна характеристика.
28. Методи організації виробництва.
29. Суть та класифікація витрат підприємства.
30. Собівартість продукції.
31. Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві.
32. Калькулювання собівартості продукції.
33. Ціноутворення на підприємстві та цінова політика.
34. Методи ціноутворення.
35. Маркетингова діяльність підприємства.

36. Продукція підприємства: поняття, види та вимірювання обсягу.
37. Якість та конкурентоспроможність продукції.
38. Стандартизація і сертифікація продукції: методи забезпечення якості продукції.
39. Інноваційна діяльність підприємства.
40. Технічний розвиток підприємства та напрями науково-технічного прогресу.
41. Інвестиційна діяльність підприємства.
42. Формування доходу підприємства.
43. Визначення фінансового результату діяльності підприємства.
44. Прибуток підприємства, його формування та використання в умовах ринкових відносин.
45. Оцінка фінансово-економічного стану та ефективності діяльності підприємства.
46. Критерії та система показників ефективності виробництва.
47. Реструктуризація підприємства.
48. Санація та ліквідація підприємства.
49. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства.
50. Ліквідація підприємства.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Дохід – виручка підприємства від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору.

Економічна безпека підприємства – це захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, кадрового, соціального) від негативної дії зовнішніх та внутрішніх факторів, а також здатність суб'єкта до відтворення.

Інвестиції – усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті яких створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Інноваційна діяльність – пошук можливостей, що забезпечують практичне використання наукового, науково-технічного результату та інтелектуального потенціалу з метою одержання нового або вдосконаленого продукту, способу його виробництва та задоволення суспільних потреб в конкурентоспроможних товарах і послугах.

Інноваційний процес – це процес перетворення наукового знання в фізичну реальність, тобто це процес створення, освоєння та розповсюдження нововведення, що задовольняє нові суспільні потреби.

Інновація – цільова зміна в функціонуванні підприємства як системи; кінцевий результат інноваційної діяльності, що знайшов втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг.

Операційний прибуток – результат операційної (виробничо-збутової або основної для даного підприємства) діяльності.

Прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу та комерційну діяльність підприємства.

Прибуток від звичайної діяльності – різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування – алгебраїчна сума прибутку від основної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Прибуток від операційної діяльності – алгебраїчна сума валового прибутку, іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Рентабельність підприємства – відносний показник прибутковості підприємства.

Рентабельність продукції – економічна категорія, що характеризує ефективність реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Визначається як відношення чистого прибутку від реалізації до собівартості продукції.

Сертифікат – документ, що засвідчує високий рівень якості, відповідність вимогам міжнародних стандартів.

Система якості – сукупність організаційної структури, відповідальності, процедур, процесів і ресурсів, що забезпечує здійснення загального управління якістю.

Стратегія – генеральна комплексна програма дій, що визначає пріоритетні для підприємства проблеми, його місію, головні цілі та розподіл ресурсів для їх досягнення.

Чистий прибуток – алгебраїчна сума прибутку від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податків з надзвичайного прибутку.

Якість – сукупність властивостей продукції, що зумовлюють ступінь її придатності задовольняти потреби людини відповідно до свого призначення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електроний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96%2D%E2%F0>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
3. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI [Електроний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
4. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. №108/95 [Електроний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0>.
5. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електроний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html.
6. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : підруч. для студентів ВНЗ / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха ; Харків. нац. екон. ун-т. – Харків : Інжек, 2013. – 660 с.
7. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. – Вид. 2-е, доп., перероб. / Бойчик І. М. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.
8. Бондар Н. М. Економіка підприємства : навч. посібник / Міжрегіональна академія управління персоналом / [Бондар Н. М., Воротін В. Є., Гаєвський О. А.]; під ред. Калини А. В. – К. : МАУП, 2006. – 352 с.
9. Бондар Н. Н. Экономика предприятия : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Бондар Н. Н. – К. : МАУП, 2007. – 432 с.
10. Васильков В. Г. Організація і управління процесами виробництва: навч. посіб. / В. Г. Васильков, Н. В. Василькова ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2011. – 503с.
11. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – 2-ге вид. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 488 с.
12. Грабовецький Б. Є. Економіка підприємства : навч. посібник / Б. Є. Грабовецький, Т. М. Пілявоз. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 249 с.
13. Дикань В. Л. Організація виробництва : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Дикань, В. О. Маслова ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Х. : УкрДАЗТ, 2013. – 422 с.
14. Економіка підприємства : [посіб. з самост. вивчення курсу] / Харів П. С., Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Гощинський А. В. – Тернопіль : ТІСІТ, 2007. – 312 с.
15. Економіка підприємства : підручник / за загальною редакцією К. М. Петровича. – 2-е вид., випр. – Львів : «Магнолія 2006», 2007. – 580 с.

16. Єрфорт І. Ю. Економіка промислового підприємства : навч. посіб. для студентів техн. спец. / І. Ю. Єрфорт, О. Ю. Єрфорт ; Донбас. держ. машинобуд. акад. (ДДМА). – Краматорськ : ДДМА, 2013. – 219 с.
17. Козик В. В. Організація виробництва : навч. посіб. / В. В. Козик, А. С. Гавриляк. – К. : Знання, 2011. – 222 с.
18. Кривицька О. Р. Економіка підприємства : [навч. посіб.] / Кривицька О. Р. ; Нац. ун-т "Остроз. акад.". – Острог : Вид-во Нац. ун-ту "Остроз. акад.", 2013. – 295 с.
19. Максимов В. В. Організація виробництва : навч. посіб. / Максимов В. В., Войшвілло В. Д., Синиця Л. В. ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : [Вид-во СНУ ім. В. Даля], 2011. – 263 с.
20. Організація виробництва : навч. посіб. для студ. дистанц. форми навч. / В. В. Козик, А. С. Гавриляк; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Ін-т дистанц. навчання. – Л. : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2005. – 158с.
21. Свелеба Н. А. Організація виробництва : навч. посіб. / Свелеба Н. А. ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. – Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2012. – 383 с.
22. Скибінська З. М. Економіка та організація виробництва : навч. посіб. / З. М. Скибінська, Т. Т. Гринів. – К. : Знання, 2012. – 299 с.
23. Степасюк Л. М. Економіка і фінанси підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Степасюк, Н. М. Суліма, О. В. Величко ; за ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : КОМПРИНТ, 2013. – 335 с.
24. Стожок О. З. Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. прогр. спеціаліста зі спец. "Економіка підприємства" / Стожок О. З.; Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир : ЖДТУ, 2013. – 307 с.
25. Тестові завдання для перевірки знань з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» : для студ. наряду підготов. «Управління персоналом та економіка праці» всіх форм навчання / Харк. нац. екон. університет / [уклад. Кожанова Є. П.]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 96 с.
26. Шарко М. В. Економіка підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Шарко, Н. В. Мешкова-Кравченко, О. М. Радкевич ; Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014 .Ч. 1. – 2014. – 434 с.

Начальне видання

Методичні вказівки та завдання
до проведення самостійної роботи
з дисципліни «Економіка і організація виробництва»
для студентів всіх спеціальностей

Редактор В. Дружиніна
Коректор З. Поліщук

Укладачі: Лариса Дмитрівна Глущенко
Тетяна Миколаївна Пілявоз
Марина Володимирівна Бальзан
Тетяна Костянтинівна Мещерякова

Оригінал-макет підготовлено Л. Глущенко

Підписано до друку
Формат 29,7 × 42 ¼. Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman
Друк різнографічний. Ум. друк. арк.
Наклад пр. Зам. №

Вінницький національний технічний університет,
навчально-методичний відділ ВНТУ.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-87-36.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-87-38.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.